

Lapszemle.

A törzsek számának hatása a magasság, vastagság és fatömeg kifejlődésére szabályos állapotokban. Dr. Baur F. müncheni tanár, kinek egyebek közt az állapotok növekedése törvényeinek kutatására vonatkozó kísérletei terén szakunk oly sokat köszönhet, a „Forstwissenschaftliche Zentralblatt“ f. é. júniusi füzetében egy cikksorozatot kezdett meg ily cím alatt: „Einige Resultate von Durchforstungsversuchen“. A cikk bevezetésének polemikus színezetű részeit, valamint az áterdölések hatásának kiderítésére irányozott kísérletezés történelmi részét mellőzhetőnek tartva, csak azt emeljük ki belőle, hogy az áterdölések hatását részint közvetlenül, e célra kiválasztott kísérleti tereknek összehasonlító módszer szerinti kezelésével, részint pedig közvetve, ugyanazon koru, fanemű és termőhelyű, de különböző törzsszámmal bíró, zárt állapotok összehasonlításával lehet kimutatni. Előbbi módszer sokkal helyesebb és egyedül alkalmas arra, hogy a különböző áterdölési módok hatását számokban kimutassa; mindazáltal igen hosszadalmas s egy emberéletet meghaladó időt követel. Bajorországban és Württembergben már 20 évnél hosszabb idő folyt le ily kísérletek megkezdése óta, melyek közlését Baur kiállításba helyezi.

A fennebb említett közvetett módon sokkal hamarabb jutunk bizonyos számbeli adatokhoz, melyekből az áterdölések üdvös hatásáról általánosságban meggyőződhetünk ugyan, de egyes módozatoknak számbeli eredményéről nem nyerünk felvilágosítást. Ezek tehát nem annyira kísérletek, mint a célszerűen összeállított tények összehasonlításában álló vizsgálatok. Mindazáltal a Baur által gyűjtött idevágó adatokat, melyek a cikkünk címében foglalt tétel megvilágítására igen alkalmasak, érdemeseknek tartjuk szakközönségünkkel az alábbiakban közölni.

Előre bocsátjuk, hogy az egymással összehasonlított állapotok szabályos, zárt állapotok, ugyanazon termőhelyen állanak és lelkiismeretesen vannak kiválasztva. A termőhelyi osztályok száma Baur termési tábláira, a törzsszám, körlapösszeg és fatömeg egy hektárra vonatkozik. A számok oly világosan szólnak, hogy azokat magyarázni szükségtelennek tartjuk.

Az állapár száma	A keletkezés módja	Fanem	Termőhelyi osztály			Körlep-összeg	Átlagos átmérő	Átlagos magasság		Fatömeg	
			Kor, év	Törzsek száma	m ²			cm	m	tömörfa	összes fa
						m ³					
1	Természetes felújítás Ültetés	Bükk	I.	40	5044	29.0	9	11.5	126	230	
			I.	40	2652	31.8	12	16.6	230	309	
2	—	"	I.	48	2768	30.1	12	15.4	235	333	
			I.	48	1656	30.9	15	18.2	282	345	
3	Természetes felújítás	"	II.	38	4004	20.2	8	10.4	54	133	
			II.	38	2884	22.5	10	11.7	83	159	
4	"	"	II.	65	1238	27.6	17	19.3	258	318	
			II.	65	1060	29.7	19	21.3	299	371	
5	"	"	II.	72	1260	31.1	18	20.8	307	370	
			II.	72	1072	33.9	20	21.6	329	393	
6	Vetés Természetes felújítás	"	II.	83	932	34.2	22	22.8	340	421	
			II.	83	612	31.1	25	25.9	381	442	
7	"	"	II.	93	800	37.7	24	24.4	454	518	
			II.	93	612	34.6	26	26.4	466	540	
8	"	"	III.	91	1004	29.9	19	19.5	267	331	
			III.	91	832	28.7	21	22.0	280	331	
9	"	"	III.	93	852	27.5	20	21.0	272	324	
			III.	93	704	29.8	23	24.3	351	413	
10	"	"	IV.	50	7996	15.5	5	8.6	25	93	
			IV.	50	4688	17.5	7	9.4	49	117	
11	"	Lucz fenyő	I.	77	866	57.0	29	25.3	571	690	
			I.	77	564	56.3	36	28.2	733	825	
12	"	"	I.	53	1656	37.2	17	19.6	362	435	
			I.	53	1100	42.8	22	21.4	483	589	
13	"	"	I.	63	1300	47.3	21	21.0	521	630	
			I.	63	928	49.2	26	23.8	537	673	
14	"	"	I.	30	7604	38.3	8	10.9	200	318	
			I.	30	3276	39.1	12	11.8	262	368	
15	Vetés Ültetés	"	I.	29	8540	51.2	8.7	9.7	214	389	
			I.	29	4410	48.4	11.8	11.8	252	399	
16	Természetes felújítás	"	II.	57	2760	39.2	13	14.3	298	395	
			II.	57	2272	41.1	16	17.0	408	516	
17	"	"	III.	62	3236	39.6	13	13.4	276	372	
			III.	62	2776	43.6	14	14.2	373	456	

Ezekből világosan látható, hogy a törzsek számának, a gyengébb egyedek eltávolítása után való apasztása azon fokig, mely mellett a zárlat még szabályosnak mondható, a törzsek vastagságát és magasságát s így értékességét, valamint legtöbbnyire a körlap-összeget is, de különösen a tömörfa- és az összes fatömeget is emeli. Tehát a tulsűrű telepítés, valamint való a szakszerű gyéritéseknek elmulasztása az állab egyes fáinak kifejlődésére, a fatömegre és annak értékességére határozottan és nagy mértékben káros. Baur-nak fennebb idézett cikksorozatát ezentul is követni és kivonatossan ismertetni fogjuk, már azért is, hogy a becses anyag szakirodalmunk leltárából ne hiányozzék. (Közli: *Fekete L.*)

Hogyan kerülnek a gyomok az erdőbe? Tapasztalás szerint a különféle dudvák, füvek és eserjék nemesak az összefüggő vágásterületeket lepik el, hanem terjedelmes, megszakítatlan és zárt állabok közepette fekvő elszigetelt apró vágásokban vagy szél-döntött foltokban is feltűnően rövid idő alatt fellépnek és az illető környezethez mérten gyakran meglepő sok idegen fajtát mutatnak. Ezt a jelenséget eddig kétféleképen magyarázták. Egyesek azon a nézeten voltak, hogy az erdőtalajban állandóan megvannak a gyomok magvai, gyöktörzsei (rhizomái) vagy gumói, melyekből, ha a tenyészfeltételek az állab kiritkulásával vagy levágása után bekövetkeznek, kifejlődik a növény, míg mások a madaraknak és a szélnek tulajdonítottak lényeges szerepet a gyommagvak elterjesztésénél. Azonban egyik nézet sem alapult kísérleteken.

Legujabban Peter A. tett megfigyeléseket ez irányban, melyeket általános érdeküknél fogva érdemeseknek találunk arra, hogy a „Centralbl. f. d. ges. Forstwesen“ idei III. füzetében megjelent közlemény nyomán alábbiakban röviden megismertessük.

Peter talajpróbákat vett oly helyekről, melyeken hosszú ideig fás növényen kívül más nem tenyészett. Lényeges volt a hely megválasztásánál annak ismerete, hogy mily mivélségi ághoz tartozott a föld, mielőtt rajta a jelen állab megtelepült, s hogy fekvése és környezete lehetőleg kizárja azt, hogy rája madár, legelő marha, vad, egér, szél vagy a víz magvat szállítson. Legalkalmasabbnak látszott e célra sűrű zárlatu, alnövényzet nélküli erdők talaja.

Kiemelt tehát ilyen, teljesen csupasz helyeken 30 *cm* oldalhosszal bíró négyzetes talajdarabokat 16—24 *cm* mélységig és 8—8 *cm* vastag rétegekre osztván, az így nyert szeleteket fából készült lapos és átlukkasztott fenekű csirázttató szekrényekbe tette. Ezek a csirázttatók azután kedvezően megvilágított oly környezetű helyre állítottak, a hol bármely magnak odajutása ki volt zárva.

Az eredmény valamennyi kísérletnél feltűnően egyező volt.

Oly erdőtalajon, mely hajdan szántó vagy legelő volt, tulnyomóan a megfelelő mezei gyomok csirázttak ki és pedig nemcsak a legfelső, hanem az alábbi rétegekben is. A közzétett 15 kísérlet közül adjuk a következő hármat:

1. 100 éves bükkerdő. A talajt ősrégi idő óta mindig erdő borította. Kicsirázott: *Fragaria vesca*, *Rubus idaeus*, *Hypericum perforatum*, *Betula pubescens*, *Galeobdolon luteum*, *Cirsium arvense*, *Juncus glaucus*, *Luzula pilosa*, *Carex silvatica*. A felső rétegből 53, az alsóból 50 egyed kelt ki. Mindezek a lomberdőre nézve jellemző, sajátos fajokból valók.

2. 22 éves lúcz fenő állab, igen sűrű. Előbb szántó és legelő. Kikelt a felső rétegben 104, a középsőben 66, az alsóban 43 egyed a következő fajtákból:

Ranunculus repens, *Thlaspi arvense*, *Capsula bursa pastoris*, *Sinapis arvensis*, *Stellaria media*, *Alchemilla arvensis*, *Potentilla Tormentilla*, *Daucus Carota*, *Euphorbia*, *Polygonum convolvulus*, *Leontodon hispidus*, *Taraxacum officinale*, *Galium tricornis*, *Glechoma hederaceum*, *Veronica polita* stb.

3. 46 éves vörös fenő állab, 1847-ig szántó. 55, 23 illetőleg 14 növény és pedig: *Ranunculus repens*, *Sagina procumbens*, *Rubus idaeus*, *Trifolium repens*, *Hypericum perforatum*, *Epilobium montanum*, *Gnaphalium uliginosum*, *Plantago major*, *Anagallis arvensis*, *Juncus glaucus*, *Luzula campestris* és *Holcus lanatus*.

A kísérletek tehát a következő eredményre vezettek:

1. Évek hosszú során át teljesen növénytelen erdőtalajok életképes növényesirákat tartalmaznak, és pedig többnyire magvakat, melyeket „pihenőknek“ szokás nevezni, mert a bennök rejlő életerő hosszú ideig mintegy pihen. Ezek, mihelyt talajpor-

hanyítás, világosság, nedvesség jobban hozzájuk fért, ép és normális növényekké fejlődnek, ámbár általában a fejlődés ily pihenő magból kelt növényeknél valamivel lassúbb, mint a friss magból kelteké.

2. Minél mélyebb a talajréteg, annál kevesebb benne a pihenő mag.

3. Volt erdőtalajon az erdei gyomok, beerdősített szántón és legelőn pedig az ezeken honos dudvák ütik fel újból magukat.

Érdekes volna további kísérletek útján megtudni, hogy vajjon mely kedvező körülmények idézik elő a magvaknak ily hosszú ideig tartó épségben maradását; vajjon minden mag képes-e huzamosabb időn át „pihenő“ állapotban vesztegelni és hogy magvakon kívül gyöktörzsek, gumók stb. hasonlóan megőrzik-e életképességüket?

Az első kérdés megoldásától valószínűleg gyakorlati értékű utmutatásokat is lehetne remélni. (Közli: *Bund K.*)

Vadászati tárcza.

I.

Második József császár vadászati rendszabálya.

Közli: Földes János m. kir. főerdész.

A magyar erdészetnek s vadászatnak a millenniumra készülőtörténetéhez, ugy szintén a vadászati törvény revíziójához becses adalékul szolgálhat ez az érdekes rendszabály, melyet az alábbiakban kívánok megismertetni.

Ezen okmány Bácsvármegye Bukin községének levéltárából került kezeim közé s borítékára régi homályos irással ez van feljegyezve: „Dem Bukiner Richter den 21-ten 9-ber 786 überschückt damit selbes der Richter seiner Gemeinde Vortrage und erkläre ist anbefohlen worden von dem H. Ober-Stuhl Richter.“

A vadászati szabályrendeletet, mely németül s latinul